

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
БАЊА ЛУКА
Број: 57 0 Пс 096648 23 Рев
Бања Лука, 9.8.2023. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Горјане Попадић, као предсједника вијећа, Росе Обрадовић и Виоланде Шубарић, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља W.G. W.A. и P. W., A., које заступа Е.Ш., адвокат из С., против туженог К.о. а.д. Б.Л., ради исплате регресног дуга, вриједност спора 392.505,94 КМ, одлучујући о ревизији туженог против пресуде Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 096648 22 Пж од 27.12.2022. године, на сједници одржаној 9.8.2023. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Окружног привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 096648 19 Пс 3 од 25.5.2022. године, обавезан је тужени, да по основу регресног дуга исплати тужитељу W.G. W., A. (даље: првотужитељ), износ од 252.820,97 КМ и тужитељу P. W., A. (даље: друготужитељ), износ од 139.651,28 КМ са законским затезним каматама од 22.2.2012. године до исплате и да им накнади трошкове поступка у износу од 43.832,48 КМ, а одбијен је захтјев за накнаду трошкова поступка преко овог износа.

Другостепеном пресудом Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 096648 22 Пж од 27.12.2022. године, жалба туженог је одбијена и првостепена пресуда потврђена и одбијен је захтјев туженог за накнаду трошкова састава жалбе.

Тужени ревизијом побија другостепену пресуду због повреда одредаба парничног поступка учињених пред другостепеним судом и погрешне примјене материјалног права и предлаже да се побијана пресуда преиначи, тако да се тужбени захтјев одбије и да се тужитељи обавежу на накнаду трошкова поступка према трошковнику, увећане за трошкове састава жалбе и таксе на жалбу у износу од по 3.229,20 КМ и за трошкове састава ревизије у износу од 3.229,20 КМ.

Тужитељи у одговору на ревизију предлажу да се ревизија одбије као неоснована, а у односу на приговор да висина тужбеног захтјева није доказана (налазећи да се ти ревизиони наводи односе на погрешно и непотпуно утврђено чињенично стање), предлаже да се ревизија одбаци као недозвољена, а ако се ревизиони суд упусти у разматрање тог приговора да исти одбије као неоснован.

Ревизија није основана.

Тужитељи захтјевом у тужби траже да им тужени на име регреса исплати и то: првотужитељу износ од 252.820,97 КМ, а друготужитељу износ од 139.651,28 КМ, са законском затезном каматом и трошковима поступка.

Расправљајући о овако постављеним тужбеним захтјевима првостепени суд је на основу проведених доказа утврдио: да се дана 7.6.2007. године у К.Д. (БиХ), догодила саобраћајна незгода у којој су учествовали Б.М., управљајући возилом марке М., регистарске ознаке ... и А.Р., управљајући возилом марке А. регистарске ознаке ...; да су се у возилу марке М., налазила Б. супруга Д.М.1 и њихов малољетни син Д.М.2.; да је у моменту настанка незгоде, наведено возило марке А., по основу обавезног осигурања од одговорности, било осигурано од одговорности по основу закљученог уговора са туженим, по полиси број ...; да је наведену незгоду скривио осигураник туженог А.Р., који је у стању тешког пијанства са 2,13 промила алкохола у крви, возећи неприлагођеном брзином пропустио да своје возило заустави на саобраћајни знак „СТОП“, чиме је одузео првенство возилу М. и са возилом којим је управљао изазвао директан судар; да је поводом предметне саобраћајне незгоде, вођен кривични поступак против А.Р., који је правоснажном пресудом Основног суда у Приједору број: 77 0 К 009831 08 К од 20.2.2009. године, осуђен за кривично дјело угрожавање јавног саобраћаја на казну затвора од једне године и да му је изречена мјера безбједности, забране управљања моторним возилом „Б“ категорије у трајању од двије године, рачунајући од правоснажности пресуде, с тим да се вријеме проведено на издржавању казне затвора не урачунава у вријеме трајања те мјере; да је по основу правоснажне пресуде Основног суда у Приједору број 77 0 П 001337 08 П од 1.3.2010. године и пресуде Окружног суда у Приједору број 77 0 П 77 0 П 001337 10 Гж од 17.2.2011. године оштећенима Б., Д.1 и Д.2.М. ислаћена накнада материјалне и нематеријалне штете која им је проузрокована у предметној саобраћајној незгоди по свим основима, у износу од 178.281,52 КМ, односно протвврједност у EUR у износу од 91.153,89 EUR; да је у предметној саобраћајној незгоди Д.М.1, за разлику од Б.М. и Д.М.2., задобила тешке тјелесне повреде (што произлази из означене правоснажне пресуде Основног суда у Приједору); да су повријеђени Д.М.1 и Б. М. били запослени у А. и да су код тужитеља имали обавезно здравствено и пензионо осигурање; да је првотужитељ на име трошкова лијечења Д.М.1 и Б.М., исплатио износ од 129.265,31 EUR, односно у противврједности КМ валуте износ од 252.820,97 КМ, док је друготужитељ, оштећеној Д.М.1., по основу инвалидске пензије са накнадом за туђу помоћ за период од 1.7.2007. године, закључно са децембром 2011. године, исплатио износ од 84.239,01 EUR и да је тужени, друготужитељу по основу регресног дуга платио износ од 12.836,54 EUR.

На основу овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је закључио да је предметну незгоду проузроковао осигураник туженог А.Р., да су посљедице тог штетног догађаја настале у А. (гдје је мјесто: лијечења, социјалног осигурања осигураника тужитеља – напријед наведених оштећених лица и остварења права из пензијског осигурања у корист Д.М.1) и да је у смислу одредбе члана 33. став 1. ратификованог међудржавног Споразума између Републике А. и БиХ о социјалном осигурању са Протоколом о спровођењу Споразума о социјалном осигурању, потписаним 12.2.1999. године, у вези са чланом 28. став 1. Закона о рјешавању сукоба закона са прописима других земаља у одређеним односима („Службени лист СФРЈ“ број 43/82 и 72/82, даље: Закон о рјешавању сукоба закона), овдје мјеродавно аустријско право. При том је навео, да се према обавјештењу Савезног министарства Републике А., достављеном суду путем

Министарства БиХ, у конкретној правној ствари примјењује Савезни Закон о општем социјалном осигурању“ од 9.9.1955. године –скраћено ASVG (даље: ASVG), који је у дијелу релевантном за пресуђење достављен првостепеном суду. С обзиром на утврђење да је саобраћајну незгоду проузроковао осигураник туженог који је правоснажном пресудом оглашен кривим за кривично дјело угрожавања јавног саобраћаја, да је првотужитељ на име трошкова лијечења Д.М.1. уплатио износ од 127.467,44 EUR и на име трошкова лијечења Б.М. износ од 1.797,87 EUR, те да је друготужитељ Д.М.1 на име накнаде за вријеме чекања пензије, на име пензије и трошкова рехабилитације и накнаде за туђу његу и помоћ исплатио укупан износ од 84.239,11 EUR, првостепени суд је закључио да тужитељима припада право на регрес у тим износима са каматама, па је налазећи да нису основани пригори туженог о недостатку пасивне легитимације на његовој страни, приговор у погледу лимита покрића и о застарјелости потраживања тужитеља (и с тим у вези дајући за своју одлуку довољне и ваљане разлоге), позивом на одредбе члана 117. ASVG, чланова 133 до 137, од 138. до 143, те од 144. до 151. и члана 332. истог закона, обавезао је туженог на плаћање досуђених износа са законским затезним каматама од 22.2.2012. године (као дана подношења тужбе) до исплате и о трошковима поступка је судио као у изреци пресуде.

Другостепени суд је прихватио чињенично утврђење и правне закључке првостепеног суда, па је жалбу туженог одбио и првостепену пресуду потврдио.

Одлука другостепеног суда је правилна и законита

Пазећи на правилну примјену материјалног права по службеној дужности (члан 241. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске“, број 58/03 до 61/13, даље: ЗПП), овај суд прихвата као правилно становиште нижестепени судова, да је у смислу одредбе члана 32. став 1. Споразума о социјалном осигурању и члана 28. Закона о рјешавању сукоба закона, мјеродавно право за рјешавање овога спора, аустријско право.

Према одредби члана 332. ASVG, ако лица којима се имају одобрити чинидбе осигурања, у складу са одредбама тог закона или лица којима се чинидбе одобравају као сродницима, имају право захтијевати накнаду штете коју су претрпјели због осигураног случаја, на основу других законских одредаба (какав је овдје случај), онда се то право преноси на носиоце осигурања (овдје тужитеље), у мјери у којој је носилац осигурања обавезан на вршење чинидбе.

Из наведеног произлази, да према предње наведеној законској одредби лица из БиХ (овдје оштећени), која могу полагати право на давање (на основу других законских одредаба) због осигураног случаја, примају та давања од стране иностраних осигуравајућих Завода (овдје тужитеља), који су по основу тог закона оштећенима Д.М.1, Б.М. и Д.М.2., исплатили накнаде из социјалног осигурања и Д.М.1 - инвалидску пензију и да су тиме ступили на њихово мјесто и ех lege су стекли право на регрес (на име предметних давања) од домаћег осигуравача (овдје туженог), такозвана персонална суброгација. Овдје се ради о законској суброгацији прописаној поменутом одредбом члана 332. ASVG, која настаје по самом закону и не могу је спријечити ни дужник ни повјерилац, а тужитељи суброгирају (ступају) у права својих осигураника, од момента када је настала њихова законска обавеза на давања (плаћања) наведених накнада и инвалидске пензије (због осигураног случаја), а не моментом исплате, како су правилно закључили нижестепени судови и како и тужени наводи у ревизији.

С обзиром на правну природу спора (коју опредјељују чињенични наводи тужбе и тужбени захтјев који извире из навода тужбе) у овој парници, гдје је предмет спора регресно потраживање тужитеља, по основу преноса повјериочевих потраживања исплаћених накнада из осигураног случаја – након преласка осигураникових права – према туженом (као осигуравачу) на трећа лица, то јесте, на иностране носиоце осигурања (тужитеље), за успјех тужитеља у овоме спору није релевантно постојање претпоставки за накнаду штете (постојање штете, узрок штете, узрочно-последична веза између узрока штете и последице и противправност), које претпоставке морају бити испуњене у спору за накнаду штете. Према томе, овдје треба разликовати правну природу спора из основа материјално правног односа туженог и његовог осигураника, везан за предметни штетни догађај (из ког основа је тужитељима правоснажно досуђена накнада материјалне и нематеријалне штете, у односу на туженог као осигуравача његовог осигураника који је скривио саобраћајну незгоду) и правну природу овога спора, о регресном потраживању тужитеља, као иностраних осигуравајућих Завода, који су на основу одредбе члана 332 ASVG наведеним оштећенима исплатили накнаде из социјалног осигурања и инвалидску пензију, оштећеној Д.М.1 и тиме су ступили на њихово мјесто и стекли право на регрес (на име предметних давања), од домаћег осигуравача од одговорности. С тим у вези, по оцјени овога суда, ни рокови застарјелости потраживања по наведена два чињенична и правна основа нису исти.

Наиме, стоје наводи ревидента да се рок застарјелости у смислу одредбе члана 377. став 1. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“, број 29/78, 39/85 и 57/89, те „Службени гласник Републике Српске“ број 17/93, 3/96 и 39/03 и 74/04, даље: ЗОО) рачуна само када је извршилац кривичног дјела за кога је правоснажно осуђујућом кривичном пресудом утврђено да је починио то дјело означен као тужени у одређеној парници, што овдје није случај (јер је тужени осигуравач а не осигураник који је скривио незгоду), а да је одговорност туженог у предметном спору – по основу одговорности за другога (о одговорности осигуравача, за свог осигураника) и да слиједом тога за одлуку о наведеном приговору није релевантна та законска одредба. Овакво становиште о истом спорном питању је изражено и у одлуци овога суда број 83 0 П 019817 19 Рев од 23.10.2019. године, на коју се указује у ревизији, док се овај ревизиони суд у својој одлуци број 59 0 Пс 000460 20 Рев од 1.9.2020. године, није бавио застарјелошћу регресног потраживања, па се позивање на исту и на одредбу члана 380. став 5. и 6. ЗОО, указује неоснованим.

Међутим, с обзиром да је предмет спора у овој парници регресни дуг, о чему је напријед било говора и да се, по налажењу овога суда, за ову врсту потраживања примјењује општи застарни рок од 10 година који је прописан одредбом члана 371. ЗОО, правилно се у ревизији указује да је о приговору застарјелости предметног потраживања у побијаној пресуди одлучено погрешном примјеном материјалног права (члана 377. ЗОО), што у коначници не мијења на ствари, јер у конкретном случају и у смислу одредбе члана 371. ЗОО, застарни рок износи 10 година. На овакав закључак овога суда, без значаја је указивање у ревизији (у прилог тврдње ревидента да је у овој парници предмет спора накнада штете), да је члан 322. ASVG насловљен као „Накнада штете“. Насупрот томе, наслов тога члана састоји се из два дијела, како је напријед речено, а из стилизације те законске одредбе произлази, да се одредница „Накнада штете“, односи на законско уређење у случају спора по тужби оштећених због наступања осигураног случаја и која им припада „на основу других законских одредби“, а када је ријеч о праву носилаца осигурања (иностраних осигуравајућих Завода, који су овдје тужитељи), то право се

исплатом накнада и пензије из осигурања оштећенима, са оштећених преноси на иностране носиоце осигурања (тужитеље). Дакле, у том дијелу означене законске одредбе се не говори да се носиоцу осигурања надокнађује штета, како се у ревизији неосновано тврди, него се говори о преносу права оштећених на иностране носиоце осигурања, то јесте, на тужитеље.

Ни ревизиони приговори у вези недоказаности висине захтјева (регресног потраживања) и приговор у погледу правилности налаза поменутог вјештака, о чему нижестепене пресуде садрже исцрпно образложење и довољне и ваљане разлоге које као правилне прихвата и овај суд, а с тим у вези и да је побијана пресуда захваћена повредама одредаба чланова 7, 123. и 126. ЗПП), не могу се прихватити основаним. Ово из разлога што се вјештак на расправи пред првостепеним судом од 25.3.2023. године изјаснила, да је исплате тужитеља у износима који су овдје предмет спора „утврдила на основу документације која јој достављена од стране туженог, да се ради о сету документације која се односи на банковне изводе и потврде о плаћању“. Поред тога, ревидент осим што наводи да у списима не постоје докази: налог за плаћање, уплатнице, вирмани и слично, као ваљана документација о плаћањима по наведеним основима извршеним од стране тужитеља на име трошкова накнада и пензије у корист наведених оштећених лица, ни једним конкретним наводом не указује из којих разлога приложена - бројна документација тужитеља (коју је имао у виду вјештак), није ваљана, односно која документација (банковни изводи и потврде о плаћању), нису ваљани, такви наводи, као и ревизиони наводи да је вјештак висину предметног потраживања тужитеља утврдила „под претпоставком да су тачни износи који су назначени на дописима и табелама тужитеља“, и поред тога што вјештак није тим ријечима своје наводе изнијела, такви уопштени и неаргументовани наводи, насупрот бројној документацији у списима предмета, која има карактер исправна које предвиђа одредба члана 132. став 1. и 2. ЗПП (чији садржај је у смислу става 3. исте законске одредбе подложен побијању, а што тужени није учинио), не могу довести у оправдану сумњу ни доказе на којима је налаз заснован, а ни сам налаз.

Ово из разлога, што је према процесном правилу о терету доказивања (чланови 7, 123. и 126. ЗПП), свака странка у спору дужна да доказује истинитост својих чињеничних навода, а ако суд на основу доказа који су проведени није увјерен у одређене чињеничне наводе странке, сматраће да су ти наводи недоказани.

Ни указивање на одлуку овога суда број 76 о П 011183 19 Рев 2 од 11.2.2020. године, не може исходити другачију одлуку у овоме спору, јер се у овом предмету и у том предмету (у ком је право на давање иностраног осигурања укинута, јер је право на исто остварено првенствено због болести, а само дјелимично због повреда задобијених у саобраћајној незгоди), не ради о истој, а ни о сличној чињеничној и правној ситуацији.

С обзиром да су законске затезне камате досуђене од 22.2.2012. године, као дана подношења тужбе, а да су тужбеним захтјевом обухваћена сва дотадашња давања од стране тужитеља, произлази да су законске затезне камате на предметно регресно потраживање доспјеле и прије подношења тужбе и да код оваквог стања ствари ревидент нема правног интереса за оспоравање побијане пресуде у том дијелу одлуке, јер иста није на штету туженог.

Иако у ревизији није истакнут приговор лимита покрића обавезе туженог (који је истицан током поступка пред нижестепеним судовима), пазећи на правилну примјену

материјалног права по службеној дужности, овај суд налази да је побијана пресуда у том дијелу законита и прихвата, у том правцу дате разлоге другостепеног суда.

Насупрот ревизионим приговорима, нижестепени судови су правилно оцијенили проведене доказе, на начин прописан одредбом члана 8. ЗПП и за своје одлуке су дали довољне и ваљане разлоге засноване на утврђеном чињеничном стању и на правилној примјени материјалог права, па побијана пресуда задовољава правни стандард прописан одредбом члана 191. став 4. ЗПП, а другостепени суд је у смислу одредбе члана 231. ЗПП оцијенио жалбене наводе који су од одлучног значаја, слиједом чега ревизиони приговори да је побијана пресуда захваћена повредама наведених одредаба ЗПП и да не задовољава правни стандард образложења судске одлуке, као дио права на правично суђење из члана II/3 Устава Босне и Херцеговине и члана 6. став 21. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, нису основани.

С обзиром на разлоге садржане у образложењу ове пресуде, остали наводи ревизије нису од значаја за правилност и законитост побијане пресуде.

Из наведених разлога, а на основу одредбе члана 248. ЗПП, одлучено је као у изреци.

Предсједник вијећа
Горјана Попадић

Тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић